

فتوحات مکّیہ

ترجمہ
شیخ اکبر محیی الدین

ابن عربی

ترجمہ و تعلیق
محمد خواجوی

ترجمہ فتوحات مکّیہ

معاملات

باب ۱۶۲ تا ۱۸۸

انصارِ مدنی

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ق
[الفتوحات المکیه فی معرفه اسرار المالکيه و المکیه، فارسی.
برگزیده]
ترجمه فتوحات مکیه: معاملات باب ۱۶۲ تا ۱۸۸ / اکبر محیی الدین
ابن عربی؛ ترجمه و تعلیق محمد خواجوی. -- تهران: مولی، ۱۳۸۴.
هفده، ۴۵۵ ص.

ISBN: 964-5996-92-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. عرفان -- متون قدیمی تا قرن ۱۴. ۲. تصوف -- متون قدیمی تا
قرن ۱۴. الف. خواجوی، محمد، ۸۳۱۳-، مترجم. ب. عنوان. ج. عنوان:
الفتوحات المکیه فی معرفه اسرار المالکيه و المکیه، فارسی. برگزیده.
BP ۲۸۳ / الف ۲۰۴۲۱۳۶۷ / ۲۹۷ / ۸۳
۱۳۸۴

۹۹۴۲-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات مولی

تهران: خیابان انقلاب - چهارراه ابوریحان - شماره ۱۲۸۲
تلفن: ۶۴۰۹۲۴۳ - نمابر: ۶۹۴۶۴۲۹ - ص. پ. ۷۴۶ - ۱۳۱۴۵

شابک: ۹۲-۹-۵۹۹۶-۹۶۴
ISBN 964 - 5996 - 92 - 9

۱۴۲/۱
۸۴

ترجمه فتوحات مکیه

باب ۱۶۲ تا ۱۸۸

شیخ اکبر محیی الدین «ابن عربی»

ترجمه: محمد خواجوی

چاپ اول: ۱۳۸۴ = ۱۴۲۶

تعداد: ۱۶۰۰ نسخه

لیتوگرافی: تصویر

چاپخانه: ایران مصور

صحافی: امین

حروفچین و صفحه‌آرا: کوشش

اسلیمی روی جلد: استاد زینت‌السادات امامی

کلیه حقوق مربوط به این اثر محفوظ و متعلق به انتشارات مولی است

۶۵۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

بخش یکصد و هشتم

(۳ - ۳۵)

باب یکصد و شصت و دوم: معرفت مقام فقر

(۹ - ۳)

- ۴ او از اسماء بی‌نیاز است و ما نیازمند بدان
- ۵ لذت فقر نزد عارف
- ۶ اسم الهی «المانع»
- ۶ فقیر کیست؟
- ۷ بی‌نیاز و نیازمند به خدا
- ۸ فقر الی‌الله پسندیده‌ترین و فقر یادشاهان پسند نرین می‌باشد
- ۸ هر موجود «سبی» محقق به فقر است

باب یکصد و شصت و سوم: معرفت مقام غنا

(۱۱ - ۱۶)

- ۱۱ غنا صفت ذاتی حق تعالی است
- ۱۲ تأدیب الهی مر رسولش را
- ۱۳ میزان دعوت به سوی خدا غنای بآلله است

باب یکصد و شصت و چهارم: معرفت مقام تصوف

(۱۷ - ۲۲)

- ۱۷ تصوف خلق و خو است
- ۱۸ تقابل صفات لطیف و قهر الهی در قرآن

۲۱

سبب توصیف خداوند مر حکمت را به کثرت

باب یکصد و شصت و پنجم: معرفت مقام تحقیق

(۲۳ - ۲۹)

۲۴

صاحب تحقیق در خطایش مأجور است

۲۵

محال است در عالم وجود موافق اغراض همگان باشد

۲۶

هر حقیقتی الزاماً از حیث عقل و شرع پسندیده نیست

۲۸

تحقیق در موضع صحیح مغالطه را نیز ایجاب می‌کند

باب یکصد و شصت و ششم: معرفت مقام حکمت

(۳۱ - ۳۵)

۳۱

حکمت علم به معلوم خاص است

۳۲

شاخه‌های حکمت

بخش یکصد و نهم

(۳۷ - ۸۳)

باب یکصد و شصت و هفتم: معرفت کیمیای سعادت

(۳۷ - ۸۳)

۳۷

کیمیا علم مقدار - از اجسام و معانی - می‌باشد

۳۸

کیمیا علم اکسیر است

۴۰

روحانیت ستارگان هفتگانه در تربیت اجسام معدنی

۴۲

مر صاحب کمالی سعید است ولی هر سعیدی کامل نیست

۴۴

کمال مطلوب انسان خلافت است

۴۶

نفس ذاتاً استعداد توقیعات الهی را دارد

۴۷

علمی که نفس بدان موجد خویش را بشناسد

۴۸

مقلد شرع و غیرمقلد

۵۰

عروج به آسمان دوم

۵۲

عروج به آسمان سوم

۵۳

عروج به آسمان چهارم

۵۴

عروج به آسمان پنجم

۵۷	مضطرب رفتی او را می خواند سختی اش بر طرف می شود
۵۸	نتیجه بد نر می سخن گفتن
۵۹	عروج به آسمان ششم
۶۱	پیوسته در هر صورتی ناظر بدو باش
۶۲	عروج به آسمان هفتم
۶۴	صور تمام حقایق در قلب عارف نقش می بندد
۶۴	داستان حکیمی که می خواست این مطلب را به یادشاه نشان دهد
۶۶	مکر یزیدانی که بدان آگاهی نیست
۶۸	عروج به سدره المنتهی
۶۹	عروج به فلک منازل
۷۱	وجود به تمامه در دنیا و آخرت متحرک است
۷۲	جوهر امثال و اصداد پیوسته تحدد می یابد
۷۴	عروج به کرسی
۷۵	عروج به مرتبه احوال
۷۶	عروج به عرش
۷۷	انتقال به مرتبه طاعت مستط و شهود لوح محفوظ و قلم اعلی
۷۸	قلم اعلی علم و لایست و مرتبه حرافت است
۷۹	عروج به «عما»
۸۲	مقام ایمان و مرتبه علم

بخش یکصد و دهم

(۸۵ - ۱۳۷)

باب یکصد و شصت و هشتم: معرفت مقام ادب

(۸۵ - ۸۹)

۸۵	اقسام ادب
----	-----------

باب یکصد و شصت و نهم: معرفت مقام ترک ادب

(۹۱ - ۹۳)

۹۱	ترک کننده ادب مقدار علم را - بیش از وقوع - می داند
----	--

باب یکصد و هفتادم: معرفت مقام صحبت

(۹۵ - ۹۸)

- ۹۵ امر صحبت عظیم و شأنش کبیر است
۹۷ حضرت کریم حق صحبت را مراعات دارد
۹۸ صحبت اهل الله و صحبت آنان با خلق، و خلق با آنان

باب یکصد و هفتاد و یکم: معرفت مقام ترک صحبت

(۹۹ - ۱۰۱)

- ۹۹ صحبت جز از یک طرف درست نیست

باب یکصد و هفتاد و دوم: معرفت مقام توحید

(۱۰۳ - ۱۱۵)

- ۱۰۳ توحید کوشش در حصول علم در نفس انسان است
۱۰۷ توحید اتهامی را بر خود مرتکب شد که موجودات بر او مرتکب نشدند
۱۰۹ شرع متعرض احدیت ذات نشده است
۱۱۰ علم الهی به میزان در نمی آید
۱۱۲ «وتر» نوعی از انواع توحید است
۱۱۳ فرد
۱۱۴ توحید امری وجودی نیست بلکه «نسبت» می باشد

باب یکصد و هفتاد و سوم: معرفت مقام شرک

(۱۱۷ - ۱۱۹)

- ۱۱۷ هر امری که درخواست قسمت دارد توحید در آن روا نیست

باب یکصد و هفتاد و چهارم: معرفت مقام سفر

(۱۲۱ - ۱۲۴)

- ۱۲۱ سفر کردن جولان در زمین است به گونه عبرت گرفتن

باب یکصد و هفتاد و پنجم: مقام ترک سفر

(۱۲۷ - ۱۲۵)

۱۲۵ بنده مأمور به سکون تحت محاری مقدرات است

باب یکصد و هفتاد و ششم: معرفت احوال قوم هنگام مرگ

(۱۲۹ - ۱۲۷)

۱۲۹ آنان هنگام وفات دوازده صورت مشاهده می‌کنند
۱۳۲ صورت دوم صورت علم است
۱۳۲ صورت سوم صورت اعتقاد است
۱۳۳ صورت چهارم صورت مقام است
۱۳۳ صورت پنجم صورت حال است
۱۳۴ صورت ششم صورت رسولان است
۱۳۵ صورت هفتم صورت فرشته است
۱۳۵ صورت هشتم صورت اسماء افعال است
۱۳۶ صورت نهم صورت اسماء صفات است
۱۳۶ صورت دهم صورت اسماء نعوت است
۱۳۶ صورت یازدهم صورت تنزید است
۱۳۶ صورت دوازدهم صورت ذات است

بخش یکصد و یازدهم

(۱۷۳ - ۱۳۹)

باب یکصد و هفتاد و هفتم: معرفت مقام معرفت

(۲۱۶ - ۱۳۹)

۱۳۹ علم جز برای کسی که اشیا را به ذات خودشان بشناسد درست نیست
۱۴۱ عقلت را در مقام تأویل تقلید مکن
۱۴۴ کامل از اهل الله کسی است که در هر کاری به تیزی بنگرد
۱۴۵ معرفت عبارت از علم به هفت علم است
۱۴۶ علم اول: علم به حقایق
۱۴۸ اقسام اسماء الهی
۱۵۰ اسماء صماهر و اشارات و کنایات

- ۱۵۲ قسم دوم از علم اسماء الهی
 ۱۵۴ احصاء ابن عربی مر اسماء حسنی را
 ۱۵۶ قسم سوم اسماء افعال است
 ۱۵۶ قسم چهارم اسماء اشتراک است
 ۱۵۷ علم دوم: علم تجلی
 ۱۵۹ تجلی اول تجلی به ارواح نوری است
 ۱۶۰ خداوند پیوسته متجلی است و شأن موجودات تغییر از حالی به حالی می‌باشد
 ۱۶۲ علم سوم: علم به خطاب حق تعالی مر بندگان را به زبان شرایع
 ۱۶۴ انواع معجزات
 ۱۶۵ حق تعالی خویش را بدانچه در خور عقل است توصیف می‌کند
 ۱۶۸ زبان شرایع دلایل تجلیات است
 ۱۶۹ علم چهارم: علم به کمال و نقص در وجود
 ۱۷۰ عالم به واسطه انسان کمال می‌یابد

بخش یکصد و دوازدهم

(۱۷۴ - ۲۱۳)

- ۱۷۴ علم پنجم: علم انسان به خودش
 ۱۷۷ انسان کامل زبان عالم است
 ۱۷۸ علم ششم: علم خیال
 ۱۷۹ مراتب چهارگانه وجود
 ۱۸۱ حق تعالی را پنج کینونت وجودی است
 ۱۸۳ اجناس و اشخاص عالم مخلوق از «عما» می‌باشند
 ۱۸۶ حدیث تجلی الهی در صور اعتقادات
 ۱۸۷ «عما» همان حق مخلوق به است
 ۱۸۹ مرده ساکت متکلم و خوابیده نشسته و شهید زنده می‌باشد
 ۱۹۰ آن کس که مرتبه خیال را نمی‌داند
 ۱۹۲ در وجود جز «الله» محقق نیست و بقیه خیالی‌اند
 ۱۹۳ علم هفتم: علم بیماری‌ها و داروها
 ۱۹۳ بیماری‌های نفوس در گفتار و کردار و احوال
 ۱۹۷ بیماری‌های کردار

۱۹۸	بیماری های احوال
۱۹۹	حکایت شیخ روریهان بقلی
۲۰۰	عارف بدون فصل و وصل با خداست
۲۰۲	عارف شاهد قیام خدا بر هر چیزی است
۲۰۴	راه های به سوی خدا به شمار نفوس خلایق است
۲۰۶	حق تعالی عالم را از علم به نفس خودش می داند
۲۰۹	به خاطر عارف چیزی خطور نمی کند جز آنکه تکنون و وجود می یابد
۲۱۱	ناسکذاری این مقام به معرفت و صاحبش به عارف
۲۱۲	فرق بین علم و معرفت

بخش یکصد و سیزدهم

(۲۱۴ - ۲۶۲)

۲۱۴	سخن در ذات الهی - بدانچه دلایل عقلی می بخشد -
-----	---

باب یکصد و هفتاد و هشتم: معرفت مقام محبت

(۲۱۷ - ۳۷۰)

۲۲۱	حب و عشق مقام الهی است
۲۲۴	مقامات چهارخانه عشق و محبت
۲۲۷	اگاهی نفس بر امور - پیش از تکوین آنها در حواس ظاهری -
۲۲۹	اتحاد عشق و عاشق و معشوق
۲۳۱	تجسد محبوب ابن عربی برای او در خارج
۲۳۸	تمامی عالم محبت و محبوب اند
۲۴۱	حب از تعلقات اراده است و محبت به جز به معدوم غیر موجود تعلق نمی گیرد
۲۴۴	حب الهی و روحانی و طبیعی
۲۴۶	حب الهی
۲۴۸	نماد عالم در مقام نبهود و عبادت اند مگر مخلوقی که دارای قوه تفکر است
۲۴۹	نسب دوست داشتن خداوند، نسبت کینونت اوست
۲۵۲	تکمله و تتمه در حب الهی
۲۵۳	دوست داشتن اشتراک را نمی پذیرد
۲۵۵	تمام موجودات تسبیح را نه برای جر می کنند

- ۲۵۶ خواص دیگری که بر قوه مفکره مترتب می‌گردد
 ۲۵۹ «عمانی» که «حق مخلوق به» نامیده می‌شود
 ۲۶۰ نهایت حُب ما این است که بدانیم حقیقتاً حُب ما چیست

بخش یکصد و چهاردهم
 (۲۶۳ - ۲۹۲)

- ۲۶۳ حُب روحانی
 ۲۶۶ هر کس که در عالم وجود است محب است ولی محبوبش را نمی‌شناسد
 ۲۶۷ تجلی شونده باید تجلی حق را از تجلی فرشته و جن و بشر بازشناسد
 ۲۶۸ حُب طبیعی
 ۲۶۹ آنچه مشیت الهی به وجودش تعلق گرفته ناچار وجود می‌یابد
 ۲۷۱ اسماء الهی بر یکدیگر تفاضل و برتری دارند
 ۲۷۵ حقیقت حُب عبارت از اتصال در موجودی از موجودات می‌باشد
 ۲۷۶ پاسخ دوم
 ۲۷۸ معنی عشق
 ۲۷۹ حالات عشق
 ۲۷۹ محبوب پیوسته معدوم است
 ۲۸۲ مُحب ندارد که وجود لذت به محبوبش در عالم حس بیش از عالم خیال و خواب است
 ۲۸۲ صفات محبان
 ۲۸۳ از صفات محبان تحول است
 ۲۸۵ از صفات محبان ذبول است
 ۲۸۷ از صفات محبان غرام است
 ۲۸۸ از صفات محبان شوق است
 ۲۸۹ از صفات محبان هیام است
 ۲۹۰ از صفات محبان زفراست
 ۲۹۱ علم خداوند به ذات خودش عین علم او به عالم می‌باشد
 ۲۹۲ از صفات محبان گم‌د است

بخش یکصد و پانزدهم

(۲۹۳ - ۳۲۳)

۲۹۳	خدای را دو محبت است
۲۹۵	حبّ او مرّ توّابان
۲۹۶	حبّ او مرّ متطهّران
۲۹۸	حبّ او مرّ مطهّران
۲۹۹	حبّ او مرّ صابران
۳۰۰	حبّ او مرّ شاکران
۳۰۱	علت عدم بنای بیت المقدس به دست داوود
۳۰۳	حبّ او مرّ محسنان
۳۰۴	اسماء الهی چون صفّ نمازگزاران به هم جسیده است
۳۰۵	هر جسمی از هشت چیز ترکیب یافته است
۳۰۸	حبّ جمال
۳۰۸	امکان شگفت تر از این عالم باقی نمانده است
۳۰۹	صفات و نعوت محبان
۳۱۱	صفات حاملان قرآن
۳۱۱	حالات محبان
۳۱۳	فنا از جانب حبّ طبیعی است و بقای عین از حبّ الهی
۳۱۶	کسی که فاتحه الکتاب در خدمتش بود
۳۱۸	حکایات محبان
۳۱۸	حکایت محبی که راز محبوبش را فاش کرده بود
۳۲۱	نشانه‌های محبان

بخش یکصد و شانزدهم

(۳۲۳ - ۳۷۰)

۳۲۳	مجال حق برای عارفان محب
۳۲۳	جلوه دادن و جلوه گاه
۳۲۴	وصف محب به اینکه تباه کننده است
۳۲۵	وصف محب به اینکه به وسیله اسماء او به سوش سیر دارد
۳۲۶	هیچ روزی نیست مگر آنکه محب در آن از شأنی به شأنی پرواز می‌کند

- ۳۲۷ وصف محب به اینکه پیوسته شب زنده دار است
- ۳۲۷ وصف محب به اینکه پیوسته غم در درون دارد
- ۳۲۸ وصف محب به اینکه پیوسته تمایل به لقای محبوبش دارد
- ۳۳۰ وصف محب به اینکه پیوسته با صحبت غیر او ملول است
- ۳۳۰ وصف محب به اینکه پیوسته بسیار آه کشنده است
- ۳۳۱ وصف حق تعالی از آن جهت که اسمش «الرحمن» است
- ۳۳۲ وصف محب به اینکه به کلام محبوبش آرامش می یابد
- ۳۳۴ وصف محب به اینکه موافق دوستداران محبوبش می باشد
- ۳۳۶ وصف محب به اینکه از ترک حرمت بیمناک است
- ۳۳۷ وصف محب به اینکه بسیار را نسبت به پروردگارش اندک می بیند
- ۳۳۸ وصف محب به اینکه به طاعت محبوبش سرگرم است
- ۳۳۹ وصف محب به اینکه از خویش بیرون است
- ۳۴۰ وصف محب به اینکه در گذشته شدیش دیه درخواست نمی شود
- ۳۴۱ وصف محب به اینکه به زیانها صبور است
- ۳۴۳ وصف محب به اینکه قلبش سرگشته و حیران است
- ۳۴۳ وصف محب به اینکه محبوبش را بر هر هم صحبتی برمیگزیند
- ۳۴۴ المحب الله انسان را برمیگزیند
- ۳۴۶ وصف محب به اینکه محو در اثبات است
- ۳۴۷ وصف محب به اینکه نفس خویش را در اراده محبوبش هموار کرده است
- ۳۴۸ وصف محب به اینکه صفاتش در یکدیگر تداخل دارند
- ۳۴۸ وصف محب به اینکه با محبوبش وی را نفسی نیست
- ۳۴۹ وصف محب به اینکه تمام وجودش از آن محبوبش است
- ۳۵۰ وصف محب به اینکه تمام خویش را در راه محبوب به رنج می اندازد
- ۳۵۲ وصف محب به اینکه در سرگستگی لذتمند است
- ۳۵۳ وصف محب به اینکه پس از حفظ حدود تجاوز می کند
- ۳۵۴ وصف محب به اینکه بر محبوبش از او غیر تمندتر است
- ۳۵۶ وصف محب به اینکه حبش به مقدار عقلش در او حکم می کند
- ۳۵۶ وصف محب به اینکه مانند حیوانی است که زخمش جبران شونده است
- ۳۵۸ وصف محب به اینکه حبش با احسان محبوب فزونی نمی گیرد
- ۳۶۰ وصف محب به اینکه آداب را طالب نیست

- ۳۶۰ وصف محب به اینکه بهره و نصیب خود و محبوبش را فراموش می‌کند
- ۳۶۱ وصف محب به اینکه از اوصافش برگزیده شده است
- ۳۶۱ وصف محب به اینکه مجهول الاسماء است
- ۳۶۲ وصف محب به اینکه گویی می‌خواهد و نمی‌خواهد
- ۳۶۳ وصف محب به اینکه بین وصل و هجران فرق نمی‌گذارد
- ۳۶۴ وصف محب به اینکه در ادلال متبهم است
- ۳۶۴ وصف محب به اینکه دارای تشویش است
- ۳۶۵ وصف محب به اینکه خارج از وزن است
- ۳۶۶ وصف محب به اینکه آنچه می‌گوید عین محبوبش است
- ۳۶۶ وصف محب به اینکه هموارکننده ریج بر خود است
- ۳۶۷ وصف محب به اینکه یرده در پده است
- ۳۶۸ وصف محب به اینکه خودش نمی‌داند محب است

بخش یکصد و هفدهم

(۳۷۱ - ۴۱۷)

باب یکصد و هفتاد و نهم: معرفت مقام خلّت و دوستی

(۳۷۷ - ۳۷۱)

- ۳۷۲ حکایت
- ۳۷۵ بازگشت به رحمتی است که همه چیز را فرا گرفته است

باب یکصد و هشتادم: معرفت مقام شوق

(۳۷۹ - ۳۸۱)

- ۳۸۰ هر محبی مشتاق است و هر مشتاقی محب

باب یکصد و هشتاد و یکم: معرفت مقام احترام مشایخ

(۳۸۳ - ۳۸۸)

- ۳۸۳ مشایخ نایبان حق تعالی در عالم‌اند - مانند رسولان در زمانشان -
- ۳۸۵ حالات مشایخ
- ۳۸۷ حرمت حق تعالی در حرمت شیخ است

باب یکصد و هشتاد و دوم: معرفت مقام سماع
(۳۸۹ - ۳۹۵)

- ۳۸۹ فرق سماع و وجد
۳۹۰ سماع مطلق و سماع مقید
۳۹۱ انواع سماع از سماع الهی و روحانی و طبیعی
۳۹۴ خداوند را طایفه‌ای است که از حرکات روحانی به حرکات الهی خارج گردیده‌اند

باب یکصد و هشتاد و سوم: معرفت مقام ترک سماع
(۳۹۷ - ۳۹۸)

- ۳۹۷ سماع در نزد ابن عربی مباح است

باب یکصد و هشتاد و چهارم: معرفت مقام کرامات
(۳۹۹ - ۴۰۳)

- ۳۹۹ انواع کرامات
۴۰۱ خداوند رسولش را به درخواست افزونی جز علم فرمان نداده است

باب یکصد و هشتاد و پنجم: معرفت مقام ترک کرامات
(۴۰۵ - ۴۰۸)

- ۴۰۵ خداود به «ولی» توان کرامت عطا می‌کند
۴۰۷ بنده محقق را این مرتبه از علم او به قدرش خارج نمی‌سازد

باب یکصد و هشتاد و ششم: معرفت مقام خرق عادات
(۴۰۹ - ۴۱۳)

- ۴۰۹ مقام خرق عادات را وجوه فراوانی است
۴۱۰ مناسبت اصل وجود عالم است و خرق عادات از عالم است

باب یکصد و هشتاد و هفتم: معرفت مقام معجزه
(۴۱۵ - ۴۱۷)

- ۴۱۵ آنچه برای پیغمبر معجزه است برای «ولی» ظاهر می‌شود

بخش یکصد و هجدهم

(۴۱۹ - ۴۳۷)

باب یکصد و هشتاد و هشتم: معرفت مقام رؤیا

(۴۱۹ - ۴۳۷)

- ۴۲۰ خطاب الهی سه نوع است: وحی و کلام و رسول
- ۴۲۲ اولیا را از این امر جز اخبار به آنچه رسول آورده نمی باشد
- ۴۲۴ نقل حدیث درباره رؤیا
- ۴۲۶ چگونگی رؤیا
- ۴۲۶ انواع رؤیا
- ۴۲۹ فرزندان رؤیا
- ۴۳۲ خدای را در این خزانه در صورت طبیعی - به صفات طبیعی - تجلی است
- ۴۳۳ ظاهر در مظاهر انبیان وجود حق است
- ۴۳۵ صور عالم نسبت به حق از اسم «الباطن» صور روایست نسبت به ختند

فهارس

(۴۳۹ - ۴۵۳)

- ۴۴۱ فهرست آیات
- ۴۴۶ فهرست احادیث و اقوال
- ۴۴۹ فهرست اعلام و اصطلاحات